

výslovně o harmonickou kostru trojzvuku, v jehož rozsahu se obohacuje průchodnými tóny, a o prvky stupnicové. Je obecně diatonická a vyhýbá se krokům disonantním. Melodika moravských písní je proti tomu založena v míře daleko větší na volném intervalovém cítění, jehož činnost spojuje účinně zejména v modulačních chodech s tvorbou prvků harmonických i stupnicových a vytváří tak bohatou a velmi svéráznou melodickou řadu, jež se od české písňové melodiky liší ještě poměrně malým užitím nástrojového legáta.

Svráznou stránkou moravské písně je také její struktura taktová a rytmická. Třebas zápisy Sušilovy reprodukuje v některých případech takt moravských písní a jejich rytmické členění prostěji, než tomu bylo snad ve skutečnosti, přece jen je i z nich, hlavně na t. zv. skupině písní žňových, patrný zcela odlišný základ moravské písně. O české lidové písni lze říci obecně, že uplatňuje v melodiích svých písní rytmus tvořený nikoli ze zpívaného slova, nýbrž v jistém slova smyslu jaksí apriorně z čistého hudebního cítění a podle jeho zákonů. V nevelkém počtu taktových formulí, jež česká píseň skutečně vytváří, vidíme především pravidelné rytmické hodnoty, seskupené do dvou-, tří-, čtyř-, šesti- a osmidobých taktů s jasným důrazem na těžké taktové doby. Kombinace těchto rytmických kvantit, vznikající tečkováním anebo synkopou, nepřesahují nijak praxi soudobé hudby umělé, a jedinou zvláštností zůstává t. zv. střídavý takt u nápěvů písní tanečních anebo u nápěvů z lidových tanců odvozených. Proti tomu je i v této složce moravská píseň, alespoň pokud běží o t. zv. druh písní žňových (trávníc) a jiných táhle zpívaných melodií, nápěvovou kulturou svého druhu. Nedbáme-li taktových schemat, jež podle vzorů umělé hudby užil pro své zápisy František Sušil a jež jsou v poslední době brány v pochybnost, stačí u těchto písňových druhů všimnout si taktové výplně, aby vynikl jejich rytmický svéráz. Zde souvisí rytmická struktura na rozdíl od melodií českých úzce se zpívaným slovem, a vedle toho s novou, samostatnou složkou lidového zpěvu, kterou neznáme u českých písní, alespoň ne v takovém významu: s lidovou interpretací písní, s kulturou a způsobem, jak lid provádí své písně, s jeho přednesovými řády. Už ze zápisů, uchylujících se v nedostatku výstižných znaků k pomocným znaménkům, slovním výkladům (srovn. Sušilovu poznámku na str. 488) a složitému pořádání taktu, je patrné, že rytmus těchto zpěvů netvoří nezávislý zákon hudebního taktu a čisté hudební cítění, nýbrž že rytmus melodií vyvozuje interpretace písní ze zpívaného slova. Uplatňujíc zvýšenou měrou funkci hlasu jakožto výrazového prostředku, klade toto pěvecké umění, tento lidový přednes písně vedle sebe nad slabiky textu nejrozmanitější rytmické kvantity. Měříme-li je pak metrem taktu, tak jak známe jeho pravidla z umělé hudby, prodlužuje zpěv písní tyto taktové jednotky anebo jejich násobky nadto ještě rozvinutou agogikou a hojným užitím korun nejen v závěru melodie, nýbrž i uprostřed nápěvové fráze anebo jejich částí, jak toho vyžaduje ta či ona psychická situace zpívajícího anebo ta či ona funkce zpěvu. Je důležité, že tento nepřízvučný zpěv táhlých melodií nevytváří konečně ani t. zv. těžkou taktovou dobu, tedy složku taktu, bez níž není hudební takt myslitelný. Lze-li pak závěrem k této otázce říci, že zápisové prostředky, jak je vytvořil vývoj moderní hudební notace, jsou s to vystihnout a fixovat českou lidovou píseň jakožto hudební skladbu celkem věrně a spolehlivě, zůstává zápis tohoto druhu moravské písně stále ještě nerozřešen. Tím spíše, že jde o hudební výtvar, u něhož je vedle vlastní komposice stejně závažné každé nové individuální provedení, které nemusí být nikterak totožné s provedením předchozím. Zápis písně, i když vyhoví nakonec alespoň teoreticky všem podrobnostem melodie, se omezuje jen na jedno znění nápěvu; tím však cena zápisu jako dokumentu nijak neklesá.

A ještě v jedné věci si můžeme osvětlit pronikavé rozdíly, které položil rozdílný kulturní vývoj lidu mezi píseň moravskou a českou. Je to rozdíl, který kotví hluboko v poměru textu k nápěvu u obou písňových skupin. Vyjadřují jej jasně obě použité sbírky, sbírka Erbenova a Moravské národní písně Sušilovy. Uvedli jsme v předchozích odstavcích, že Sušilova sbírka obsahuje 2256 textů (od nich odečteme pro potřebu své úvahy 235 textů, k nimž Sušil neuveřejňuje ani nápěvů, ani odkazů) a k nim asi 1889 nápěvů. Shledáme-li si Sušilovy nápěvové odkazy, zjišťujeme dále,